

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สาระสำคัญในบทนี้เป็นการสรุปผลการศึกษาค้นคว้าเรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตรัง เขต 2 เป็นการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานใน สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน และตรงตามนโยบายการ ปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้วิจัยค้นคว้าได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 2,137 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตรัง เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 327 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างตามตาราง Krejcie และ Morgan โดยการกำหนดสัดส่วนเป็นโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยใน ครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตร ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอน ถึงผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอรัญญา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดัง เขต 2 ด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 320 คิดเป็นร้อยละ 97.86

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.34$) ทั้ง 6 หลัก เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม และ หลักการมีส่วนร่วม

2. การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมให้บุคลากรมีระเบียบวินัยประพฤติตนตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพ การกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา และการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยมอบหมายงานให้บุคลากรได้ทำงานตามความรู้ความสามารถด้วยความเหมาะสม อันดับสุดท้ายคือ การดำเนินการนิเทศภายในโดยจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

3. การบริหารโดยใช้ธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ 3 อันดับแรก คือ มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้ร่วมงาน การอุทิศตนและเสียสละให้กับการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป อันดับสุดท้ายคือ การใช้หลักเหตุผลในการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

4. การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ 3 อันดับแรก คือ การจัดซื้อจัดจ้างในการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบและโปร่งใส การกำกับ ดูแล ควบคุมให้มีการจัดทำบัญชีและทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบันและถูกต้องตามระเบียบ และการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณตาม

แผนปฏิบัติการของโรงเรียน ส่วนอันดับสุดท้ายคือ การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างต่อเนื่อง

5. การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ 3 อันดับแรก คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายของโรงเรียนและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่วนอันดับสุดท้าย คือการให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดแผนงบประมาณของโรงเรียน

6. การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ 3 อันดับแรก คือ มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงาน การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่น และการสำรวจ ดูแลและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน ปัญหาครอบครัว สุขภาพอนามัย การเรียนและความประพฤติ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ การติดตามตรวจสอบ ประเมินผล และการรายงานผลการพัฒนาการศึกษา

7. การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในด้านความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.35$) ทุกข้อ 3 อันดับแรก คือ การส่งเสริมการใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรให้สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำผลการประเมินไปใช้ในการนิเทศ ปรับปรุงงานและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนอันดับสุดท้าย คือ การกำกับ ดูแล การจัดการรักษาและซ่อมแซมวัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้เสมอ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยความคิดเห็นของครูผู้สอน ต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตรัง เขต 2 ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจและควรที่จะนำมา อภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการนำ

หลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน มีลักษณะของนักบริหารการศึกษามืออาชีพ ที่มีความรู้ความสามารถ ที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในการบริหารการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ก.ค. กำหนด จากการพัฒนาโดยการอบรมดังกล่าวทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนได้รับทักษะที่จะเป็นคุณธรรมสำหรับผู้บริหารเพิ่มพูนมากขึ้น

เมื่อแยกพิจารณาตามรายด้านจะพบว่าหลักคุณธรรมเป็นหลักธรรมาภิบาลที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ อยู่ในระดับ “มาก” แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมคือ มีระเบียบวินัย ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักละวางความชั่ว มีความขยันหมั่นเพียร มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งมีจริยธรรมในตนเอง คือ ประพฤติปฏิบัติทั้งกาย วาจาและใจ ให้ดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถที่จะพึ่งพาได้ จะต้องอดทนในการทำงาน อดทนอดกลั้น รู้จักข่มใจตนเอง สิ่งเหล่านี้คุณธรรมในการบริหารงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยราบรื่น ทำให้ผู้ร่วมงานอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพร สิทธิ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน และคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรที่มีวุฒิภาวะสูงทั้งทางด้านวิวุฒิและคุณวุฒิ ได้ศึกษาอบรมด้านคุณธรรมมาก ทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในทางที่ดีงาม มุ่งเน้นการเป็นผู้นำที่ดี เป็นประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2. สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักนิติธรรม

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและรายชื่อ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” แสดงให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพ การศึกษาทั้งภายในและภายนอก หลักนิติธรรม เป็นข้อตกลง กฎ กติกา ระเบียบ ข้อกำหนด ต่างๆ เป็นองค์ประกอบของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ผู้บริหารจะต้องร่วมคิดร่วมทำกับบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล และเกิดประสิทธิผล ซึ่งกฎ ระเบียบต่างๆ ที่ตั้งขึ้นนั้นต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม

เพื่อรักษาผลประโยชน์ของบุคลากรเป็นหลัก เป็นที่ยอมรับของบุคลากร ต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดเป็นธรรมและเสมอภาค

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นในเรื่องการส่งเสริมให้บุคลากรมีระเบียบวินัยประพฤติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเป็นบุคลากรในสถานศึกษาต้องปฏิบัติตามคำสั่งและระเบียบแบบแผนของทางราชการอย่างเคร่งครัด จึงทำให้ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารออกมาดี ผู้บริหารจึงตระหนักที่จะต้องบริหารงานบุคลากรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในการทำงาน ควบคุมกำกับ นิเทศ การประเมินผลงาน การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของโรงเรียน จัดอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ประยูร อานาม (2541 : 45) ได้กล่าวว่า ผู้นำทีมงานจะต้องมีทักษะและเทคนิควิธีที่สำคัญ คือ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ การประสาน การอำนวยความสะดวก การแก้ปัญหา การควบคุม กำกับ และการประเมินผลงาน และอันดับที่สอง การสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ความประพฤติเรียบร้อย และมีมาตรการในการแก้ปัญหานักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานปกครองนักเรียนนักเรียน เป็นงานสำคัญที่จะช่วยปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ต่างๆ ของนักเรียนทำให้กลับมาเป็นคนดี มีความขยัน ตั้งใจเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

3. สภาพการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักคุณธรรม

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและรายข้อ ผู้บริหารมีการใช้หลักคุณธรรม ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร สิทธิ (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรปฏิบัติงานและคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีพฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” สอดคล้องกับการวิจัยของ ปราการ บุตร โยจันโท (2528 : บทคัดย่อ) พบว่า การปฏิบัติตนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ซึ่งการประพฤติปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตัวดีจึงจะได้ชื่อว่าเป็นนักบริหารที่มีคุณธรรม ซึ่งจะส่งผลให้คนรัก นับถือ ศรัทธา และให้ความช่วยเหลือ ปฏิบัติตามด้วยความจริงใจใน วิจิตร วรุดยางกูร (2528 : 55) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน คือ มีคุณธรรมสูง คุณธรรมเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้บริหารให้ประพฤติแต่

สิ่งดีงาม ได้แก่ มีความยุติธรรมดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดี และมีศีลธรรมมีสุขภาพดี จะเป็นเครื่องเสริมการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและสม่ำเสมอ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นในเรื่องมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการอยู่ร่วมกันในสังคม จะเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข สมาชิกในสังคมยังต้องมีคุณธรรมอีกด้วยการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ร่วมงานทำให้เกิดขวัญและกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจหน้าที่ตามระเบียบกฎหมาย อาจทำให้ผู้บริหารครองงานได้ แต่ผู้บริหารจะไม่สามารถครองตนและครองคนได้หากขาดคุณธรรม

4. สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักความโปร่งใส

จากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมและรายข้อ ผู้บริหารมีการใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีอาชีพจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีการวางแผนการดำเนินการ การจัดการงบประมาณ การประสานงาน พยายามให้การดำเนินงานทุกอย่างเกิดขึ้นในสถานศึกษามีความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชามีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บังคับบัญชามากขึ้น ความโปร่งใสเป็นบันไดก้าวแรกสู่การร่วมมือของบุคลากร

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอน มีความเห็นในรายข้อ สอดคล้องกัน ในระดับ "มาก" ทุกข้อ และมีความเห็นในลำดับแรก คือ การจัดซื้อจัดจ้างในการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย โดยเคร่งครัด หากดำเนินการไม่ถูกต้องระเบียบแบบแผน จะต้องมีผลเสียได้รับทั้งในทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัย และจะต้องมีการตรวจสอบอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพกิจ กงบุราณ ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานด้านธุรการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อสังเกตว่างานที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง คือ การจัดซื้อจัดจ้างในการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นธรรม เช่นกัน

5. สถานภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักการมีส่วนร่วม

จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่อ ผู้บริหารมีการใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิทธิ์ หิรัญวงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหาร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหาร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา 6 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับ Amenu-Tekka อังใน เมตต์ เมตต์การุณจิตร์ (2541: 62) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวอินเดียในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ซึ่งมีผลการวิจัยว่า การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชนที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมนั้นๆ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็ประสบความสำเร็จ

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ครูผู้สอน มีความเห็นในรายข้อ สอดคล้องกัน ในระดับ “มาก” ทุกข้อ และมีความคิดเห็นในลำดับแรก คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานและปฏิทินการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ดำเนินการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวิจารณ์และร่วมมือรับประโยชน์อันเกิดจากงานทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจ และมีขวัญกำลังใจดีขึ้น

6. สภาพการบริหาร โดยใช้หลักธรรมเนียมปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักความรับผิดชอบ

จากการศึกษาบริหาร พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่อ ผู้บริหารมีการใช้หลักความรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขวงศักดิ์ แสงจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบว่า สมรรถภาพด้านคุณลักษณะตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดย 3 อันดับแรกได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบในหน้าที่ และความยุติธรรม

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นในรายข้อ สอดคล้องกัน ในระดับ “มาก” ทุกข้อ และมีความคิดเห็นในลำดับแรก คือ มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานเพราะการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ ตลอดจนขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ดั่งนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารงานทุกอย่างของโรงเรียน

7. สภาพการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักความ คุ้มค่า

จากการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายข้อ ผู้บริหารมีการใช้หลักความคุ้มค่าในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานบริหารจัดการภายในสถานศึกษาและการใช้ทรัพยากร ภายใต้การขาดแคลนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากรผู้บริหาร จึงต้องมีบทบาทสำคัญในการวางแผน การจัดการข้อมูลระบบสารสนเทศต่างๆ มาใช้ในการดูแลติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม อันจะส่งผลให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอน มีความคิดเห็นในเรื่องการส่งเสริมการใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด อยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากในอดีตสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จะได้รับงบประมาณในการบริหาร จัดการภายในสถานศึกษาน้อย และการดำเนินการจัดสรรจะขึ้นอยู่กับ การดำเนินการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหรืออำเภอทำให้ผู้บริหารต้องใช้ทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษานี้ ค้นพบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงขอเสนอแนะดังนี้

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในสถานศึกษาอย่างจริงจัง
2. รมรงค์ให้ใช้หลักคุณธรรมกันอย่างกว้างขวางและจริงจัง โดยเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาได้รับการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมแล้ว ก็จะเป็นผู้ปฏิบัติที่มีคุณธรรมและจะก่อให้เกิดการปฏิบัติโดยยึดหลักคุณธรรมกับนักเรียนอย่างกว้างขวางและจริงจัง
3. ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกสื่อครุภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน และเป็นไปตามความต้องการ การดำเนินการมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสื่อ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาที่ได้รับการจัดสรรนั้น ต้องพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารต้องใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ผู้นับกับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/ร่วมปฏิบัติงาน ให้มากขึ้น

5. ควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนหรือบุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

6. ผู้บริหารควรสร้างความรับผิดชอบของตนเองโดยใช้การมีส่วนร่วม มีระบบตรวจสอบและการประเมินผลที่น่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

2. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกรณีศึกษาเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา